

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1707

Q. 157. Qualis attentio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42515

§. 1. Non audit Miffam, qui coactus intereft, 647
 v. g. ligatus & reluctans, uti habet communis
 cum *Cob. T. 5. n. 212*; fi quis tamen violentè detentus,
 fuppolitâ detentione liberè applicaret animum
 ad actionem Sacerdotis, fatisfaceret, quia affiftentia
 efferet libera fub ratione advertentiæ, *Illf. T. 5. n. 154*;
 neque etiam obftaret, fi quis interefset ex metu,
 quia metus non tollit libertatem, ergo nec impedi
 affiftentiam moralem, uti habet communior
 eum *Pafq. q. 1307.* contra sex alios.

§. 2. Ebrius vel dormiens non audit Miffam, 648
 quia non adest humano modo: quod verum eft,
 fi dormitet per vices, ita ut per notabilem partem
 nequeat attendere, quamvis dormitatio efferet
 involuntary, ita *Dicaf. & alii cum Gobat num. 244.*

§. 3. Si quis tempore Miffæ in altam contempla- 649
 tionem five in ecftafin à fenfibus abripiatur, putant
Suar. Fill. Ledefm. & alii adhuc audire Miffam, quia
 manet moralis affiftentia per præcedentem volun-
 tatem necdum revocatam, fed hoc probabilius
 negant *Lug. Aver. Leand. Tambur. hic c. 2. §. 1. n. II.*
Illfing n. 154, quia tam parum videtur moraliter
 affiftere, quàm qui dormit: *Pafq. quæft. 1306.* proba-
 biliter diftinguit, fi in illa ecftafi pergat contemplari
 myfteria, quæ peraguntur in Miffa, putat durare
 moralem affiftentiam; fi autem rapiatur in aliam
 contemplationem, putat non durare, adeoque
 nec audire Miffam.

Q. 157. Qualis attentio requiratur. R. §. I. 650
 Attentio eft duplex, externa & interna; externa, eft
 omiffio actionum exteriorum incompossibilem
 cum attentione interna; interna, eft advertentia feu
 applicatio animi ad aliquid, v. g. ad illa, quæ
 in altari geruntur, certum autem eft requiri
 attentionem externam, ut fatisfiat Præcepto.

Deinde communis sententia est ex *Soto, Suar. Log. Graff. Bonac. Laym. & aliis* cum *Gobat* T. 5. num. 220. contra *Mendo* in Stat. D. 7. q. 1. n. 6. non requiritur tantam attentionem ad Missam, quantum ad Breviarium; quæ autem & quanta ad Breviarium requiratur, dicemus Lib. IV. à n. 1340. Et hoc supponimus cum communiore, quod aliqua attentio interna requiratur, saltem talis, per quam dicar religiosè existere sub specie & cultu exterioris Deum respectu Sacrificii, uti rectè explicat *Pasq.* q. 1315, ubi etiam multos Authores adducit, qui requirunt majorem aliquam attentionem internam ad Missam vel ad Deum, & è contra alios etiam multos, qui dicunt sufficere solam attentionem externam; quidquid sit de hoc, de quo dicitur, quando de *Horis Canonicis*, Lib. IV. q. 220. & seqq.

651 §. 2. Ministrantes Missæ sufficienter attendunt exhibendo suum ministerium, nam hoc est actualis cooperatio ad Sacrificium, imò est exhibitio partis ipsius Sacrificii, ita *Gobat* num. 220. Illi tamen, qui diebus solennibus accendant candelas per totum templum tempore Missæ, si simul non attendant ad Missam, non satisfaciunt, quia hoc non est ministerium Missæ, sed vel prærequisitum vel per accidens concomitans, ita *Pasq.* Quæst. 1287.

652 §. 3. Musici, Chelystæ, Organædi, Tympanistæ, Tubicines audiunt Missam, dummodo firmè attendant ad hoc, quod in ara geritur, nam cantus vel lusus ipsorum refertur ad hunc Dei cultum, nec necessariò tollit requisitam advertentiam ad illa, quæ in ara geruntur. Idem dicit *Lesf.* in *Auct. v. Missa*. Cas. 3. de collectoribus elemosynarum, si simul attendant ad Missam; idem contra *Pasq.* Q. 1317. dicunt cum aliis *Dicast.* & *Gob.* à n. 305. de illo, qui

qui deambulando aut se comendo in templo Misfam audiret, nam potest quis deambulans aut se vestiens orare, ergo multò magis ad Misfam attendere.

§. 4. Non audiunt Misfam, qui scribunt vel ⁶⁵³ pingunt sub illa, uti rectè *Navar. & alii* communiter cum *Gobat* num. 307, quia hæ actiones ita occupant animum, ut cum illis attentio interna videatur esse impossibilis: Neque illi audiunt, qui per notabile tempus de re seria confabulantur, vel res alias fixè aspiciunt & considerant, ita ut moraliter loquendo nequeant attendere ad ea, quæ geruntur in ara, quia etiam hi carent attentione externâ, *Gob. n. 288. Pasq. q. 1323. Illsung T. 5. n. 158*; si tamen ista interruptim tantùm fiant, & relinquunt attentionem internam, quamvis illam minuant, erit veniale tantùm, uti iidem docent cum *Sot. Medin. Suar. Dicast. Basf.*

§. 5. Non satisfaciunt, qui per notabilem partem ⁶⁵⁴ Misfæ legunt attentè librum profanum, v. g. Poëtam, Philosophum; item literas, Gasettas &c. ita *Regin. Lug. Tambur.* aliique cum *Gob. num. 245.* Ratio est, quia actio illa profana ex natura sua avertit animum ab attentione ad res sacras. Idem tenet *Suarez* apud *Gob. à n. 254.* de illo, qui historiam sacram legeret animo indifferenti aut volens discere stylum, item qui Lektionem Catechetica mandaret memoriæ, item qui preces latinas in gallicum mente verteret, ut sic linguam disceret.

§. 6. Qui sub Misfa conscientiam examinat, ⁶⁵⁵ potest audire Misfam, quia potest attendere, uti habet communis: multò magis audit, qui sub Misfa elicit dolorem vel aliis piis actionibus se præparat ad Confessionem; an autem ille, qui sub Misfa per longum tempus confitetur,

Misam audiat, variæ sunt sententiæ, nam 1. *Suar. Azor, Tanner. & alii* dubitant, quia incertum est, an habeat attentionem debitam. 2. Alii absolute negant, sed diversas rationes afferunt, nam *Bonar. & Basf.* dicunt ideo non audire, quia non orat, sed hæc ratio non stringit, nam non præcipitur Oratio, uti dictum est num. 634; & quamvis præciperetur, haberetur sufficienter per externam compositionem corporis, quâ colatur Deus; hinc *J. March. Tambur. Dicast. Steph. & alii* dicunt ideo non audire, quia enarratio peccatorum ita distrahit, ut cum illa non videatur stare posse attentio ad Misam; *Pasq. Q. 1318.* dicit, quamvis mentaliter attendere, tamen non audire, quia non habet præsentiam seu assistentiam moralem respectu Sacrificii, nam Confitens non habet se per modum alicujus, qui cum Sacerdote offert Sacrificium, sed per modum Rei, qui se accusat, accusatio autem aut persona Rei non spectat ad Sacrificium. 3. *Regin. Castrop. Leg. Rhod. Escob. & alii* cum *Gob. num. 258.* absolute affirmant, quia habet intentionem audiendi, uti suppono, adest corpore, quia confiteretur in templo, assillit moraliter, quia adest humano & religioso modo; denique etiam attendere potest ad Misam; & licet fortè actu non attendat, tamen occupatur actione piâ, adeoque adhuc censetur cum Sacrificante & circumstantibus Deo cultum exhibere. 4. Alii distinguunt & dicunt, si per experientiam sciat te cum enarratione peccatorum adhuc aliquo modo attendere, satisfacies; si autem scias, te non attendere, non satisfacies, quia hæc narratio peccatorum non est res ad Misam spectans, ergo qui per illam ita occupatur, ut ad Misam attendere non possit, non videtur habere attentionem externam. Omnes hæc sententiæ sunt probabiles, in praxi autem

suadendum, ut si Confessio deberet esse longa, potius fiat extra Missam; si autem sit brevis, curandum ut potius fiat sub aliqua parte non ita substantiali, v.g. sub Orationibus, *Gloria, Epistola, Credo*, non verò sub Offertorio, Consecratione vel Communione: Si tamen etiam sub his partibus fiat, debet confitens ita simul attendere ad Missam, ut dicere possit, quousque Celebrans pervenerit. Quòd si Confessio alioquin esset omittenda, uti sæpe fieret ancillis & famulis, suaderi potest, ut fiat sub Missa, quia voluntas Ecclesiæ præsumitur esse potius, ut sic audiatur Missa & Confessio fiat, quàm ut attentius audiatur Missa & Confessio non fiat, uti rectè *Lesf.* in Auct. v. *Missæ*. c. 3, si enim damnum temporale possit excusare ab auditione Missæ, magis excusabit damnum spirituale in omissione majoris attentionis: denique si quis sub musico vel cantabili Sacro confiteatur, non est tanta difficultas, nisi Confessio esset valde longa, facile enim advertet, quousque Celebrans pervenerit, aut confitebitur sub aliqua parte, quæ per cantum longius trahitur, vel ubi Celebrans sistit.

§. 7. *Pasq.* suprà absolutè dicit eam, qui Confessio- 656
nes audit, non posse audire Missam, quia non assistit veluti unus offerentium, sed velut Judex, cujus actio non spectat ad Sacrificium: Oppositum communiùs docent alii cum *Gob.* num. 269, quia quòd simul fit Judex in Confessionali, non impedit, quò minus etiam sit unus illorum, qui circumstant & cum Sacerdote Sacrificium offerunt; certum quòque videtur, quòd Confessarius possit faciliùs simul attendere ad Missam, quàm Confitens.

§. 8. *Sporer* de Poen. num. 579. putat Celebrantem 657
non posse audire Missam, quæ ab alio legitur eo tempore, quo ipse celebrat, ideòque
non

non satisfacturum debito, si promississet unam Missam audire & unam dicere, vellétque ea facere eodem tempore; sed probabilius est Celebrantem posse sufficienter attendere ad suam & alienam Missam, si autem non satisfaciatur isti promisso, idem erit, quia qui promittit Missam unam audire & alteram dicere, censetur promittere actus successivos, non aliter ac ille, qui promittit duas Missas audire, nisi enim fuerit alia intentio promittentis, censetur promississe duas diverso tempore.

658 §. 9. Qui voluntariè toto tempore habet distractiones, & simul attendit ad ea, quæ in ara geruntur, audit Missam, quamvis peccet venialiter ratione irreverentiæ, si simul oret, est communis cum *Suar. Castrop. Basf. Pasq. Quæst. 1321. Gob. n. 228. Illsung n. 59.* nec quenquam movere debet, quòd Author Anonymus contra Archi-Episcopum Mechliniensem anno 1691. editus dicat opinionem illam non esse admodum conformem genuinis regulis pietatis & Justitiæ Christianæ, nam, uti demonstrat *Oropes*, evidens est attentionem ad Missam posse stare cum tali distractione, possumus enim ad plura simul attendere, uti experientia docet, quamvis minùs attentè ad singula; esse autem talem distractionem tantùm venialem, communis est sententia omnium, unde liber ille Anonymi propter insolentiam, quâ Archi-Episcopo illi insultat, combustus est Ruræmundæ jussu supremi Senatûs Geldrici.

659 §. 10. Quamvis communis sit sententia, quam supponunt *Côn. & Lugo de Euch. D. 22. Sect. 2. n. 46.* quòd distractio involuntaria non impediat, quòd minùs aliquis satisfaciatur Præcepto Missæ, quia communiter non impedit, quin ita attendas, ut possis esse testis Sacrificii peracti, aut reddere rationem de iis, quæ geruntur ad aram.

Si tamen evagatio esset talis, ut redderet hominem veluti abreptum & nullo modo attendentem ad Sacrificium, impediret auditionem Missæ, sive esset voluntaria, sive involuntaria, ita *Pasq. supra & Castrop. T. 22. P. 16. num. 3.* Ratio est, nam somnus involuntarius ideo impedit, quia tollit moralem, humanam & religiosam assistentiam, atque illam æquè tollit talis extra-ordinaria evagatio animi, ergo.

§. II. Pueri aut alii rudiores *in actu secundo* 660 non tenentur ad tantam attentionem, ad quantam alii, quia talis attentio est illis moraliter impossibilis.

§. 12. Pro habenda attentione & devotione 661 in audienda aut etiam celebranda Missa, juvabit hanc considerare tanquam memoriale Passionis Christi, respiciendo singulas actiones Missæ veluti repræsentativas cujusdam mysterii: & pro imaginatione ad hoc disponenda, potest Sacerdos considerari veluti sustinens personam Christi patientis, nam *velum*, quod imponit capiti vel humeris, significat velum, quo tecta est ejus facies ab illudoribus: *Alba*; vestem ab Herode injectam: *Cingulum*, *stola*, *manipulus*; funes, vincula & catenas, quibus ligatus est & raptatus: *Tonsura capitis sacerdotalis*; spineam coronam Christi: *Casula*; crucem &c.

Missæ

*Missa memoriale Passionis Christi.**Sacerdos.*

Ingreditur ad aram.
 Inchoat Missam.
 Dicit: *Confiteor &c.*
 Ascendens osculatur
 altare.
 Abit ad locum Epistolæ.
 Legit introitum.

 Dicit *Kyrie eleison.*

 Dicit, *Dominus vobiscum.*

 Legit Epistolam.
 Dicit, *munda cor meum.*
 Legit Evangelium.

 Denudat calicem.
 Offert Deo panē & vinū.
 Tegit calicem.
 Lavat manus.

 Dicit: *Orate Fratres.*
 Dicit secretas orationes.

 Dicit Præfationem,
 usque ad *Sanctus.*

 Facit *memento* pro vivis.

 Prosequitur actionem.

Christus.

Ad hortum Gethsemani.
 Orat in horto.
 Stratus sudat sanguine.
 Traditur osculo Judæ.

 Ligatus trahitur.
 Tunditur pugnis
 apud Annam.
 Negatur à Petro
 apud Caipham.
 Respiciens convertit
 Petrum.
 Ducitur ad Pilatum.
 Ducitur ad Herodem.
 Illusus reducitur
 ad Pilatum.
 Vestibus spoliatur.
 Flagellis cæditur.
 Coronatur spinis.
 A Pilato pronunciat
 innocens.
 Pilatus dicit, *ecce homo.*
 Conspuitur, facie vela-
 tur, luditur.
 Postponitur Barabbæ;
 clamatur, *crucifige*,
 morti adjudicatur.
 Portat crucem ad Cal-
 variam.
 Occurrit Veronicæ.

Bene

Sacerdos.

Christus.

Benedicit oblationes.

Elevat hostiam consecratam.

Elevat sacrum calicem.

Prosequitur Canonem.

Dicit : *Nobis quoque peccatoribus.*Dicit : *Pater noster.*

Dividit hostiam.

Immittit particulam in calicem.

Dicit, *Agnus Dei.*

Prosequitur Orationes.

Sumit Christum.

Purificat calicem.

Iterum operit calicem.

Dicit, *Dñs vobiscum.*

Dicit ultimas Collectas.

Dicit ultimū *Dñs vobiscū*.

Benedicit populo.

Dicit, *Ite ; Evangelium S. Joannis.*

Clavis affigitur cruci.

Elevatur in cruce.

Profundit è vulneribus sanguinem.

Videt afflictam Matrem.

Orat pro genere humano.

Dicit 7. verba in cruce.

emittit spiritū è corpore.

Secundū animam descendit ad limbū.

Convertit multos adstantes.

Ex aperto Latere fundit sanguinem & aquam.

Deponitur in sepulchrū.

Ungitur à piis mulierib.

Resurgit cum corpore.

Apparet Matri & Discipulis.

Conversatur 40. diebus cum suis.

Ascendit in cælum.

Mittit Spiritum S.

Facit ab Apostolis circumferri Evangelium.

Piè auditur Missa , si hæc nudè considerentur, utilissimum autem erit, si breves affectus admisceantur , prout suggerent mysteria & propria cujusque devotio.

Q. 158. *Quandonam peccetur graviter vel leviter non audiendo integram Missam , sive omittendo partem. R. Distinguendum est inter partes Missæ, nam*